QORTI ĊIVILI
(SEZZJONI FAMILJA)

ONOR.IMHALLEF
JACQUELINE PADOVANI GRIMA LL.D., LL.M. (IMLI)

Illum, 12 ta' Lulju 2021

Rik. Gur. Nru.: 26/2019/1 JPG

Kawza Nru.: 25

MD

Vs.

CO

Il-Qorti:

Rat ir-rikors ta' MD, datat 8 ta' Frar 2019, a fol 2 et seqq., li wara li ddikjarat dak premess, talbet lil din l-Onorabbli Qorti:

> *"tordna li pendente lite, l-minuri tmur tghix mar-rikorrenti omm, u cioe li r-residenza primarja ma tibqax aktar mal-missier, b'moniterragg mil-Agenzija Appogg jew jinhass il-bzonn, bid-dritt ta' access favur l-missier li ghandu jkun supervizjonat.*
>
> *Illi subordinarjament u minghajr pregudizzju, jekk kemm-il darba din l-Onorabbli Qorti jidrilha li dan ma huwiex l-aktar arrangament idoneu, titnehha s-supervizjoni tal-access tal-omm mal-minuri, filwaqt li takkorda zieda fl-access ghall-minuri mal-omm, li prezentament qieghda tezercita access kull nhar ta' Tlieta mil-hamsa ta' wara nofsinhar (5pm) sas-sebgha ta' filghaxija (7pm), u kull nhar ta' gimgha mil-hamsa ta' wara nofsinhar (5pm) sas-sebgha ta' filghaxija (7pm)."*

Rat li l-atti tar-rikors, d-dokumenti esebiti u d-digriet ta' din il-Qorti ġew debitament notifikati skond il-liġi;

Rat ir-risposta ta' CO datata 4 ta' Marzu 2019, a fol 51 et seqq., li wara li ddikjara dak premess, sostna:

> *"Ghaldaqstant u in vista tas-suespost, l-esponenti umilment jitlob lil din l-Onorabbli Qorti* ***tichad*** *it-talbiet rikorrenti, u dan salv kull provvediment iehor xieraq u opportun."*

Rat id digriet taghha datat 19 ta' Gunju 2019, vide fol 122 (Verbal);

Rat l-atti u d-dokumenti kollha esebiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Ikkonsidrat:

Daniela Darmanin, *Co-ordinator* fit-Taqsima *Court Services* u *Social Worker* tal-access that Supervizjoni fi hdagg l-Agenzija Apogg, **xehdet in ezami nhar l-10 ta'April 2019** (*vide fol 90 et seq*) fejn stqarret illi ghalkemm hija ma tkunx direttament fis-sessions, hija is-social worker li ssegwi l-kaz. Tikkonferma illi l-access isir nhar ta' Tlieta u nhar ta' Gimgha ghal saghtejn kull darba. Tispjega illi dan l-access beda minn Ottubru tas-sena 2018 u tirrileva illi l-access kien dejjem regolari minn naha taz-zewg partijiet. Tixhed illi l-omm kienet ilha ma tara lit-tifla ghal xhur shah, u kien hemm relazzjoni sabiha hafna bejn l-omm u t-tifla, u jidher li hemm bond qawwija hafna. Izzid illi fil-bidu tas-sessjoni, l-omm u l-minuri kienu jippjanaw li ha jaghmlu xi *games* izda tant kienu jintilfu fil-fsied, jitghannqu u jirrakuntaw x'gara lil xulxin li x'hin kienu jindunaw li s-session waslet biex tispicca, jindunaw li lanqas biss lahqu laghbu dawn il-games. Tirrileva illi huwa evidenti li l-minuri thobb hafna kemm lill ommha kif ukoll lil missierha. Tixhed li l-omm tipprepara ruhha hafna u anke ggib l-ikel ghat-tifla u filfatt jiftehmu mis-sessions ta qabel u gieli gabet lasagna, ross il-forn, chicken pies, u li minn kollox tippjana ghat-tifla. Ix-xhud tispjega ili l-omm ghandha *parenting skills* tajbin hafna u hija prattika hafna ukoll.

Tirrileva illi hemm hafna imhabba bejn l-omm u l-minuri u li jixtiequ li jqattghu hafna iktar hin flimkien. Fi zmien il-Milied, il-minuri kienet talbet lil Father Christmas biex tkun iktar mal-omm, gieli anke kitbu ittri lil xulxin. Fir-rigward tal-omm, tispjega illi dejjem tigi fil-hin,

tisma milli jghidulha u anke tikkopera hafna. Tixhed illi kien hemm xi *supervisors* li wara s-session kienu jistaqsuha ghalfejn din il-mara tara lill-minuri taht *supervision* u li kien hemm ukoll xi hadd li ddeskrivihom bhala zewg *magnets* li ma joqghodux minghajr xulxin.

Fir-rigward il-rapport, tikkonferma illi dak indikat fir-rapport huwa minn feedback li inghata lilha mis-supervisors kollha li kellhom involviment fil-kaz. Taccenna ghall-informazzjoni li inghata ghar-rigward l-igene personali tal-minuri, u cioe li kin hemm drabi li meta kienu jidhlu fil-bathroom l-*underwear* tal-minuri kien ikun mahmug u li kien ukoll drabi fejn il-minuri kienet tghid li kienet ilha ma tinhasel. L-omm kienet tkun kkoncernata hafna fuq dan u kien ukoll innutat li t-tifla kienet qiesha tigi bejn haltejn x'ghandha tghid biex tipprotegi liz-zewg genituri.

Izzid illi meta kienu tkellmu maz-zewg genituri fil-bidu b'mod separat biex jispjegawlhom is-servizz, il-missier qatt ma tkellem b'mod hazin fuq l-omm u meta staqsitu ghalfejn spiccaw hawn, il-missier spjega illi filwaqt li huwa jafda l-omm, huwa ma jafdax lill-familjari taghha minhabba illi hu qal li dawn "jaghmlu borma u jdumu jieklu erbat ijiem minnha." Semma ukoll illi t-tifla ma tixtieqx li tiltaqa' mal-partner tal-omm. Mistoqsi jekk hux ghax hemm xi problema ta droga jew alcohol, CO nnega izda qal li t-tifla qiesu tara lill-partner bhala l-kagun ta' dak li fired lil ommha u lil missierha minn xulxin. Izzid illi dan il-partner gieli cempel waqt il-visits u li t-tifla kelmitu minn jeddha u gieli anke baghtet videos minghajr ma giet *prompted* minn hadd. Tispjega illi l-istess gara fil-konfront tan-nannu matern, illi minkejja li l-missier dejjem sahaq illi l-minuri ma tixtieqx li tiltaqa man-nannu, fil-bidu n-nannu kien icempel u il-minuri gieli uriet li ma xtaqitx tkelmu pero' imbaghad minn jeddha kienet tmur quddiem il-*camera*, in-nannu jibda jiccajta maghha u tibda genwinament tidhak u tiehu gost fil-presenza tieghu.

Tixhed illi kienet anke marret tkellem lill-minuri l-iskola fejn staqsietha jekk xi hadd kienx qalilha biex tghid certu diskors u kien hemmhekk illi l-minuri ammettiet li kienet giet ippreparata mill-papa' taghha u li hija tixtieq li tmur ghand il-mama izda insistiet li tixtieq li l-partner tal-omm ma jkunx prezenti. Tispjega li kienet bdiet tfassal pjan mal-minuri biex fil-*weekend* hija tkun mal-omm izda meta x-xhud kelmet lil missier fuq dan kien qal li jixtieq li jimxu mad-digriet tal-Qorti u ghalhekk komplew bl-access b'supervizjoni.

Mistoqsija jekk effettivament hemmx xi rgaunijiet ohra ghajr dak li semma l-missier rigward li jaghmlu borma u jieklu minnha erbat ijiem, tispjega illi l-missieri dejjem insista illi hu ma

ghandux diffikulta bl-attrici pero' jinkwieta ghaliex l-omm titlaq il-barra u thalli lill-minuri man-nanniet wahedhom u ghalhekk xtaq li l-access ikun supervizjonat. Ix-xhud terga' tirrimarka illi hemm il-possibilita' li l-minuri qeghda tigi influwenzata bhal ma ammettiet hi stess u filfatt darba minnhom kienet staqsiet lis-support worker jekk il-papa' huwiex qieghed wara l-bieb jisma dak li kien qieghed jinghad. Taghmel referenza ukoll ghal episodju meta l-minuri ddahlet l-isptar u l-omm kienet thalliet lejl shih maghha, fejn l-omm kienet staqsitha illi la hija giet fdatha lejl shih wahida mat-tifla l-isptar, m'hemmx htiega ghal access taht supervisjoni.

In **kontro-ezami** ix-xhud tikkonferma illi l-access kien ilhu jigi ezercitat sitt xhur u tikkonferma illi hija ma tkunx prezenti waqt l-access. Tikkonferma illi l-haddiema li jkunu prezenti waqt is-*supervised access* jaghmlu rapport lilha bil-miktub. Tikkonferma illi huma jitkellmu mal-genituri qabel biex jispjegaw is-servizz u r-regoli taghhom. Ix-xhud tikkonferma illi l-access beda ghal habta ta' Ottubru u li hija tkellmet mal-missier qabel dan l-access u tispjega illi huma ma jaghtux *feedbacks* lill-missier ghaliex huma nominati mill-Qorti u jaghtu dan il-*feedback* lill-Qorti biss. Izzid pero' illi l-missier kien jaf li t-tifla tkellmet maghha u li tixtieq li tmur ghand ommha fil-*weekends* u filfatt f'punt minnhom kienet tkellmet mal-missier u ghalkemm il-missier dejjem insista illi jimxu ma' dak li riedet il-minuri, meta kienu waslu fi ftehim biex ghal gid tal-minuri l-access flok isir l-Appogg, isir fil-vincinanzi biex anke forsi jkunu jistghu jmorru jixtru, imorru playground johorgu ftit u ma jaghmlux saghtejn hemm gew, il-missier li kien cempilha wara l-ewwel session li ma xtaqtx li jkomplu b'dan il-mod ghaliex fil-vicinanzi hemm in-nannu matern.

Ghar-rigward il-kwistjoni ta*l-underwear* u l-hasil tal-minuri, tikkonferma illi kienet dahlet nota ghar-rigward u li l-missier kellu kopja ta' din in-nota. Mistoqsija jekk sarux visits fir-residenza tal-missier twiegeb li dawn ma sarux ghaliex huma kienu inkarigati biex jipprovdu supervised access u li l-*school visit* saret ghaliex intalbet mill-missier u bil-permess tal-istess missier. Mistoqsija jekk l-omm ghamlitx allegazzjonijiet fil-konfront tal-missier, ix-xhud tikklarifika illi l-omm kienet koncernata fuq dak li bdiet tara bhal ma kienu kkoncernati huma. Tikkonferma illi fil-bidu r-rapporti kienu jkunu illi z-zarbun mhux is-size taghha, u li kbir ghaliha, l-underwear mahmug u dan l-affarijiet gew irrappurtati lilha minghand is-social workers l-ohra. Fir-rigward l-episodju ta' meta l-minuri ddahlet l-isptar, hija semmiet dak li qaltilha l-omm waqt il-visit. Mistqosija jekk tafx li kien hemm allegazzjoni li saret minn naha tal-minuri li meta t-tifla kienet tidhol fil-kamra tal-banju, kien hemm okkazzjonijiet fejn il-partner tal-omm kien jidhol mat-tifla fil-kamra tal-banju twiegeb li hija ma tafx b'din l-

allegazzjoni. Mistqosija wkoll jekk tafx li l-minuri kienet giet mitkelma minn zewg avukati tat-tfal differenti, twiegeb fl-affermattiv u cioe li hija taf b'dan izda l-kontenut tar-rapport tal-avukat tat-tfal ma wasalx ghandhom.

Raisa Compagno, supervisor mal-agenzija Appogg fi hdan is-servizz Courts u SAVs xehdet fl-10 ta'Mejju 2019 in ezami (*vide fol 111 et seq)* fejn spjegat illi ilha f dan is-servizz mit 23 ta' lulju tas-sena 2018 u tkun supervisor waqt il visists. Tispjega illi hija kienet prezenti waqt xi visits bejn l-omm u l-minuri- kien ikun access ta saghtejn mill-hamsa tas-sebgha u li l-omm u l-minuri kienu jqattghu l-hin taghhom flimkien daqqa jilghabu u daqqa jpingu. Tixhed illi filwaqt li bidu tal-access kienu joqghodu jitkelmu u jpingu fl-ahhar ghaxar minuti kienu jitghanqu jitfiesdu flimkien. Mistoqsija fuq il-bond bejn l-ommu l-minuri tirrileva illi hija tarah bond tajjeb hafna, illi l-access dejjem kien ikun wiehed pozittiv. Tikkonferma illi qatt ma nnutaw biza da parti tal-minuri anzi dejjem hassitha komda. Izzid illi l-minuri dejjem giet bla problem ghall-access u li l-omm dejjem irrispetat il-hin tal-vista u li dejjem kienet tghid lill-minuri li hu importanti li jzommu l-hin tal-vista. Tikkonferma illi meta kienet tkun hi prezenti, l omm dejjem giet fil-hin anzi kienet tasal ftit qabel biex jilhqu jippreparaw u filfatt dejjem giet preparata b'affarijiet minn qabel peress li gieli kienu jiftehmu mill-vista ta qabel bhal doughnuts tal-Oreo toys, ikel u waqt il-vista kienet taghti l hin taghha lit-tifla u ma kinitx toqghod fuq il-mobile. Ghar-rigward ilbies u hygiene tat-tifla ix-xhud tirrimarka illi il-minuri dejjem kienet tkun libsa sew u nadifa u tikkonferma illi hija bdiet taghmel dawn il-visits minn fl- 14 ta' Dicembru 2018. Mistoqsija jekk tafx meta beda l-access supervizjonat, twiegeb li ma tafx.

Mistoqsija dwar ir-rapport ta Novembru 2018, ix-xhud tindika illi hija ma ratux dan ir-rapport izda li hija rat biss ir-rapporti taghha li hija tghaddihom lil Daniela Darmanin.

In **kontro-ezami** tikkonferma illi l-minuri tingieb ghall-access minn missierha u li dejjem titwassal fil-hin u li kien jigi ghaliha l-missier. Mistqosija jekk qattx kien hemm komunikazzjoni bejnha u l-missier, ix-xhud twiegeb illi huma jevitaw komunikazzjoni wara l-vista u allura huma qatt ma jaghtu feedback ta' kif tkun il-vista.

Rebecca Vassallo, Supervisor mal-Appogg, xehdet in ezami fl-10 ta'Mejju 2019 *(vide fol 116 et seq)* fejn spjegat illi xehdet illi hija dahlet f'Dicembru 2018 2. Tispjega illi hija giet involuta fil-kaz tal-minuri ricentement, b'dana illi l-ewwel darba kienet fit-8 ta' Frar 2019 u kienet involuta tlett darbiet fil-visti. Tixhed illi r-relazzjoni bejn il-minuri u l-omm hija wahda

tajba hafna u li l-omm dejjem tipprepara hafna affarijiet ghal visit bhal ikel, darba minnhom ghamlu l-coconut balls flimkien, u darba anke ghamlu *slime* u li l-minuri tidher li ghandha relazzjoni tajba hafna mal-omm, jitkelmu hafna u jisimghu d-diski u jitfissdu hafna ukoll. Izzid illi l-minuri dejjem tidher komda u li hi qatt ma kellha ghalfejn tintervjeni u li fil-verita hi sempliciment taghmel *supervision* biex tkun presenti.

Tirrileva illi gieli semghat lill-minuri tistaqsi l-ommha ghalfejn m'ghadhiex tghix maghha, jew li tixtieq tqatta' hafna iktar hin maghha. Izzid illi fl-ahhar tal-visit joqghodu jghoddu l-granet ta' meta ser terga tara lill-ommha. Ix-xhud tikkonferma li hemm *closeness* kbira bejn il-minuri u l-omm. Ix-xhud tixhed illi hija tirraporta lil Daniela Darmanin u li hija anke rat ir-rapport mhejji minn Daniela Darmanin. Fir-rigward ta' jekk qattx osservat li l-minuri kienet qeghda tkun primed minn qabel fuq x'ghandha tghid, ix-xhud tirrileva illi darba osservat illi waqt li kienu qed jilghabu loghoba l-omm staqsiet lill-minuri fuq liema hija l-iktar gurnata favorita taghha u il-minuri qalet li l-iktar gurnata favorita taghha hija meta l-minuri tiltaqgha mal-omm wara bdew jilghabu forma ta' *Truth or Dare* u bdew jistaqsu xi mistoqsijiet lil xulxin u l-omm staqsiet lill-minuri jekk timmissjahhiex u jekk thobbhiex u l-minuri donna tfixklet x'kienet ser tghid u mal-hin baqghet tidher li qieghed ghadha mfixxkla u qisha thossa kolpevoli ghaliex f'hin minnhom qiesha b'rasha wiegbet fin-negattiv.

In **kontro-ezami** mistoqsija kif taf li l-minuri bdiet thossha kolpevoli, ix-xhud tikkonferma illi hija ma kelmitx lit-tifla u li dan huwa dak li osservat.

Saviour Sammut, Kap tal-Iskola taz-Zejtun Primary A, xehed in ezami fid-19 ta' Gunju 2019 (*vide fol 124 et seq*) fejn stqarr illi huwa ilhu minn Settembru li assuma l-kariga ta' Kap tal-iskola taz-Zejtun Primary A. ix xhud filwaqt li prezenta r-record ta attendenza tal-minuri, learning reports etc, u rapport bl-osservazzjonijiet maghmula mill-ghalliema tal-klassi tal-minuri u huma. Ix-xhud jispjega illi l-minuri tattendi regolari u tkun puntwali, rispettuza ma' shabha u fil-kitba u l-qari qeghdin jaraw progress tajjeb u titjib fil-livell. Izzid illi tfal li jkunu ghaddejjin minn sitwazzjoni simili ghal dik tal-minuri ikunu affetwati emottivament u gieli jitraskruaw ftit lilhom nfushom illi pero f'dak li huwa akkademiku it-tifla qed turi progress u anke f'integrazzjoni mal-*peers* taghha.

Jikkonferma illi qatt ma kien hemm il-htiega li jcemplu lil genitur minhabba xi problema fir-rigward tal-minuri.

In **kontro-ezami** ix-xhud jixhed illi kien hemm perjodu fejn kien hemm kwistjoni fuq indafa personali tat-tifla u kien hemm zewg verzjonijiet tal-genituri u li din il-kwistjoni inqaghlet qabel ma huma kien hemm. Illi fil-prezent ix-xhud jiddikjara illi huwa ghamel kumment li l-igene tal-minuri tista tkun ahjar.

Pauline Bowman xehdet nhar id-19 ta'Gunju 2019 in ezami *(vide fol 128 et seq)* fejn spjegat illi hija tghallem il-katekizmu l-Birgu. Tixhed illi l-minuri tattendi b'mod regolari ghall-muzew u li rari falliet u cioe f'Ottubru tas-sena 2019-2019. Ix-xhud tikkonfemra illi hija ma tghallimix pero prezentat rapport tal-katekizmu li tghallimha. Ix-xhud tispjega illi l-minuri hija tifla bilghaqal, nadifa, u pulita dejjem.

In **kontro-ezami**, ix-xhud tispjega illi apparti li hija ghandha l-klassi taghha, hija tiehu hsieb li tlaqqa t-tfal l-ewwel darba li jmorru il-katekizmu, tkun fil-bieb tilqaghhom gejjin u anke tkun presenti meta tigi organizzata xi attivita. Ix-xhud tispjega illi hi dejjem hemm tkun u li filfatt it-tifla dejjem taraha ghaliex hija l-unika wahda li qatt ma falliet. Ix-xhud izzid illi jkollhom muzew darbtejn fil-gimgha u meta jkollhom xi haga organizzat il-missier dejjem hadha u li tattendi ghall-attivtaijiet ukoll mhux biss ghall-lezzjonijiet.

L-intimat CO xehed permezz ta' affidavit *a fol 130* fejn jispjega illi hu u l-attrici kienu ilhom flimkien ghal madwar hmistax-il sena u li din ir-relazzjoni intemmet f'Dicembru 2017. Illi minn din r-relazzjoni twieldet il-minuri SO fil-15 ta' Ottubru 2011. Jispjega illi matul ir-relazzjoni taghhom qabel ma kellhom it-tifla huma kienu jikru appartament f'Birzebbuga. Illi eventwalment huma marru jirrisjedu f'Marsascala. Illi sakemm kienu jghixru Marsascala twieldet il-minuri. Izzid illi l-ittra tal –avukat esebita minn MD kienet maghmula biss biex tiggwadanja kemm tista f'beneficcji socjali u mhux minnu li hu ma kienx qed jiehu hsiebha. Illi sussegwentement marru jirrisjedu f'zewg appartamenti ohra, b'dana illi l-attrici dejjem tibdel l-indirizz fuq il-karta tal-identita u ta' l-intimat dejjem baqghet fuq i-residenza ta' missieru u dan minkejja li kienu qeghdin jghixu flimkien mat-tifla. illi ghamlu xi zmien jirrisjedu fl-appartament mikri lill-missier l-intimat il-Birgu. Illi meta ntemmet ir-relazzjoni bejn il-partijiet huwa kien ghamel xi gimghat f'Mater Dei u fl-Isptar Monte Carmeli u waqt dan il-perjodu il-minuri kienet qeghda tghix mal-attrici ghand in-nanniet materni. Wara li huwa gie rilaxxat huwa mar lura l-appartament wahdu u kien f'dak il-perjodu li l-minuri wriet ix-xewqa li tmur tghix mal-intimat missierha.

Wara li l-minuri marret tirrisjedi mal-missier, nfethu proceduri ta' medjazzjoni u saru rikors

separati ghar-rigward ir-residenza tal-minuri. Illi l-Qorti qabdet ukoll zewg avukati tat-tfal u minn hemm gie ordnat illi l-minuri ghandha tirrisjedi mal-missier b'access favur l-omm u li dan l-access ma kellhux isir fil-presenza ta' terzi persuni. Illi l-intimat isostni illi minkejja dan id-divjet, il-partner tal-attrici kien ikun xorta wahda prezenti b'dana illi certu diskors lis ar mill-minuri beda jinkwieta lill-intimat. Illi minn hemmhekk, l-intimat intavola rikors sabiex jitwaqqaf l-access jew sabiex l-access isir wiehed taht supervizjoni. Illi minn hemmhekk l-access beda jsir taht supervisjoni. L-intimat isostni illi wara dan id-digriet, kien sab zewg karozzi minn tieghu vandalizzati.

Jispjega illi meta kienu ghadhom flimkien l-attrici kienet tiehu lill-minuri maghha fuq il-post tax-xoghol u zzommha maghha ir-*restaurant* sas-sieghat bikrin ta' filghodu. Dan kien isir minn wara dahar l-intimat meta huwa kien ikun xoghol ta' bil-lejl. Jispjega illi meta kienu ghadhom flimkien it-tifla kient thalliha biss m'omm l-intimat jew maz-zija tal-intimat u qatt ma kienet tafda lill-minuri ma qrabatha. Fl-affidavit tieghu l-intimat isostni illi l-attrici qeghda tirrisjedi f'post tal-Gvern flimkien mal-partner taghha u fejn anke jorqdu ulied il-partner taghha waqt li huwa jezercita l-access tieghu. Izid ukoll li sakemm kienu ghadhom flimkien, kien hemm okkazzjonijiet fejn it-tifla marret bla homework u dan waqt li kienet qeghda tiehu hsiebha l-attrici. Illi jirrileva illi kemm ilhu jiehu hsieb lill-minuri hu, il-minuri qatt ma naqset milli taghmel il-homework u l-ghalliema qeghdin ifahhru l-progress tat-tifla u dan kuntrarjament ghas-snin ta' qabel fejn l-ghalliema kienu jigbdulhom l-attenzjoni li t-tifla tkun ghajjiena fil-klassi u dan minhabba li l-attrici kienet tohodha maghha x-xoghol.

Jispjega illi l-minuri tqum fis-7:00am, tiehu breakfast, tbiddel u wara jehodha ghand iz-zija tieghu certu Romina Farrugia li toqghod iz-Zejtun u dan kif kien isir meta l-partijiet kienu ghadhom flimkien u filfatt kienu ghazlu l-iskola taz-Zejtun ghaliex kienu qablu li jkun ahjar li l-minuri tkun fi skola vicin omm l-intimat. Illi l-intimat jixhed illi huwa jigbor lill-minuri wara x-xoghol, johodha ghall- attivitajiet jew ghall-access, jipprepraw xi haga x jieklu, tinhasel u toroqd ghal xi 21:30. Ghar-rigward l-partner tieghu, ix-xhud jispjega illi din ma tghix maghhom u li r-relazzjoni tat-tifla mal-partner hija wahda tajba. Izid illi dak li qalet il-minuri lill-attrici kien biss fuq insistenza da parti tal-omm sabiex hija tpattihielu minhabba dak li kien qal fil-konfront tal-partner taghha. Jinnega illi huwa kien qieghed jghawwi lill-minuri kontra ommha u li kienet it-tifla li ghalzet li tmur tghix mieghu. Jirrileva ukoll illi hija l-attrici li qeghda taghmel pressjoni fuq il-minuri biex tmur tghix maghha u li din il-pressjoni qeghda ggieghel lit-tifla thossha mdejqa meta jkollha l-access mal-omm.

L-attrici MD xehdet nhar it- 23 t'Ottubru 2019 fejn filwaqt li kkonfermat l-affidavit taghha tispjega illi m'huwiex minnu li l-minuri dejjem ghexet fir-residenza tal-intimat izda li huma l-ewwel kienu jghixu f'residenza bl-isem Lay Lay, sussegwentement f'abitazzjoni ohra bl-isem St Mary, iehor bl-isem Mavis u wara marret mal-genituri taghha. L-attrici issostni illi ghalkemm kien hemm granet fejn l-intimat kien jorqod hemm, qatt ma ghex hemmhekk, u li hi u t-tifla kienu jkunu granet shah wahidhom. Izzid illi kien f'Marzu tas-sena 2017 illi ghamlu zmien jghixu flimkien meta l-intimat ha l-post ta' missieru izda hi harget minn hemm f'Jannar tas-sena 2018.

Ix-xhud tirrileva ukoll illi meta hija kellha dsatax(19)- il sena huma kienu krew post flimkien Birzebbuga qabel ma kellhom it-tifla u hemm hekk kienu jghixu flimkien. Sussegwentement meta ghalqet 20 marret fil-post bl-isem Lay Lay fejn haregt tqila. Illi wara li twieldet it-tifla kien qieghed imur jorqghod ghand ommu ghaliex hu kien jrid jqum ghax-xoghol filghodu. Illi iktar ma beda jghaddi iz-zmien inqas bdew jarawh minhabba ragunijiet ta' xoghol. Tirrileva illi kienet decisjoni tal-intimat li jhalli l karta tal-identita tieghu bl-indirizz tal-Birgu sabiex meta jigi nieqes missieru il-post idur fuqu. Ghar-rigward skola, l-attrici tispjega illi meta kienet titkellem man-nies kienu jghidulha illi l-iskola taz-Zejtun ahjar minn ta' Wied il-Ghajn.

In **kontro-ezami** tikkonferma illi il-postijiet li kienet tikri kienet tikrihom hi u kienu l-familja taghha li anke kienu jghinuha b'mod finanzjarju. Izzid illi l-intimat qatt ma kkontribwixxa b'mod finanzjarju anke meta kienu jghixu Birzebbuga u kien biss meta marru jghixu l-Birgu li kien jaghtiha circa hames mitt ewro biex tqassamhom izda minhabba glied li kien jinqala fuq l-infiq ta' dawn il-flus ma baqax jaghtiha iktar flus. Ghar-rigward it-tifla, l-attrici ssostni illi kienet hi li twassal u tigbor lit-tifla mill-iskola u li filfatt hi u z-zija tal-intimat kienu jigbru lit-tfal flimkien. L-attrici izzid illi hi kien jirnexxilha tigborha u twassalha dejjem peress li hi kienet tahdem fil-weekends, is-Sibt u l-Hadd u fiflatt kienet tkun hi li twassal il-minuri ghall-attivitajiet taghha.

Romina Farrugia, **iz-zija tal-intimat xehdet permezz ta' affidavit** *a fol 145 et seq* u rrilevat illi hi u l-attrici kienu inqabdu tqal f'daqqa u li dejjem kellhom relazzjoni tajba. Peress illi t-tfal taghhom kienu ta' l-istess eta, dawn ishom trabbew flimkien. Meta SO kienet waslet biex tibda l-iskola, tispjega illi MD u CO kienu ddecidew li jirriegistraw lill-minuri Zejtun b'dana illi kemm hija u kemm omm l-intimat ikunu aktar vicin anke peress li l-attrici kienet tafda lilhom iktar minn familtha stess. Tispjega illi r-rutina li qeghdin ihaddmu hi u l-intimat hija l-istess sistema li ilha tithaddem minnhom ghal madwar sena u nofs, fejn l-intimat iwassal lill-

minuri ghandhom ftit qabel it-8:00am u hi twasallhom ghall-iskola, tigborhom hi u wara x-xoghol l-intimat jigbor lill-minuri. Ix-xhud tiddikjara illi t-tifla ma jonqosha xejn u qatt ma lmentat li mdejqa. Izzid ukoll illi hija ghandha relazzjoni tajba mat-tifel taghha u anke gieli sejjahlu bhala huha.

JM, il-partner tal-intimat xehdet permezz ta' affidavit *a fol 147*, fejn tirrileva illi hija ilha f'relazzjoni mal-intimat ghal madwar sena u li t-tnejn li huma ghandhom ir-residenzi rispettivi taghhom, tant li filwaqt li l-intimat jghix il-Birgu hija tghixil-Belt. Tispjega illi hija giet introdotta ghall-minuri bil-mod il-mod u kien biss wara li l-minuri bdiet tidraha li bdiet tmur id-dar tal-intimat. Illi llum il-gurnata isostni illi ghandha relazzjoni talba mal-minuri u illi l-minuri accettatha fil-hajja taghha, tafdaha u tkellimha fuq kollox, u taraha kwazi kuljum. Ix-xhud tispjega illi hija ghandha tlett itfal u huma kollha hbieb mal-minuri bint il-partijiet u li bint ix-xhud il-kbira ssejjah lil SO bhala ohta. Tixhed illi gieli tkun hija li tikkomunika mal-attrici u gieli nnutat illi meta t-tifla tigi mingahnd l-attrici, spiss tkun bil-guh u gieli il-homework ma jkunx lest. Taghmel accenn ghall-episodju fejn wara l-access il-minuri giet b'ghajnejha minfuha peres sli gidmitha zunzana darbtejn. Meta affrontat lill-attrici dwar ghalfejn ma haditix sal-polyclinic, l-attrici qaltilha li ma hasbitx li kienet daqshekk serja. Illi x-xhud tirrileva illi peress li l-intimat huwa ukoll allergiku ghat-tingiz taz-znanzan, ma setghatx temmen kif l-attrici ma hadet l-ebda prekawzzjoni.

In kontro-ezami l-intimat CO nhar is-6 ta' Marzu 2020 jispjega kif intemmet ir-relazzjoni tieghu mal-attrici, l-intimat jispjega illi f'boxing day tas-sena 2017, kienet qaltu li r-relazzjoni taghhom ser tieqaf hemm habta u sabta. Fuq suggeriment li l-attrici kienet ilha tghidlu lima tixtieqx tkompli bir-relazzjoni taghhom, l-intimat jinnega li qatt qaltlu hekk. Ix-xhud jichad li qabel boxing day l-attrci kienet semmitlu li tixtieq li ittemm ir-relazzjoni taghhom u li din id-decizjoni taghha giet habta u sabta. L-intimat jikkonferma illi dakinhar u cioe f'*boxing day* ma kienx hadha sewwa u li kienu l-familja ta' MD li waqfuh milli jaghmel kummiedji. Illi f'punt minnhom l-intimat jispjega li intilef minn sensieh u cemplu ghall-ambulanza u dan wara li ha l-kalmanti u xorob fuqhom. L-intimat pero jinnega li l-attrici u l-familja taghha offrewlu l-assistenza. Illi minn hemm l-intimat jirrileva illi huwa ghamel xahrejn l-isptar Mount Carmel. Izid illi fil-bidu l-attrici kienet tiehu lit-tifla tarah imma imbaghad lejn l-ahhar ma baqax jaraha. L-intimat jikkonferma illi dak iz-zmien it-tifla kienet izommha l-attrici u li hu jafdaha lill-minuri mal-attrici, izda mal-partner tal-attrici ma jafdahix. Izid illi kien hemm drabi fejn il-minuri ma kienitx trid tmur ghall-access, u l-attrici lanqas pruvat tikkonvinciha biex tmur u wara jircievi telefonata mill-ghassa li sar rapport kontrih.

Illi l-intimat jerga' jaghmel accenn ghall-episodju fejn it-tifla kienet qalet li l-partner t'ommha dahal jaghmel uzu mill-kamra tal-banju waqt li l-minuri kienet qeghda fl-istess kamra tinhasel u li anke kienu tkellmu mal-Pulizija ghar-rigward. L-intimat jerga' jistqarr illi kienet decisjoni tat-tifla li hija tirrisjedi ma' missierha u li filfatt kien rega xtralha kollox mill-gdid bl-ghajnuna tal-familja tieghu." Izid illi l-attrici kienet tipprovokah biex isawwatha biex din tkun *"the cherry on the cake"* u li ser tizzewweg u tiehu lit-tifla u ttiha kunjom il-partner u li meta kienu jitkelmu fuq it-tifla, l-attrici kienet tara x'taghmel biex tirrabjah.

L-intimat CO riprodott nhar il-15 ta' Jannar 2021 in kontro-ezami *(vide fol 164 et seq),* mistoqsi dwar rapport li kienet saret referenza ghalih mill-intimat stess, l-intimat jinsisti illi huwa kien diga prezenta dan ir-rapport fil-bidu tal-proceduri u illi r-recordings minnu esebiti mhumiex recordings shah ghaliex kienu kien ikollu jipprezenta recordings ta' sighat shah. Jixhed illi l-mobile li kien irrekordja bih llum ma jezistix. Mistoqsi dwar l-arrangamenti li kellhom hu u l-attrici, l-intimat jispjega illi mal-gurnata il-minuri kienet tkun mal-attrici u wara li jigi hu mix-xoghol, l-attrici kienet tmur ghax-xoghol fil-ghaxijiet. Izid illi nhar ta' Gimgha, Sibt u Hadd kienet tkun ix-xoghol u t-tifla kienet tkun mieghu. L-intimat jispjega illi l-attrici kienet tibda xoghol minn nhar ta' Erbgha minn xis-6pm, b'dana illi mis- 6pm l'quddiem kien jiehu over hu. Jispjega ukoll illi meta huwa kien jinzerta xoghol fil-weekend, kienu jiehdu lill-minuri ghand iz-zija tieghu Romina, izda meta Romina ma kienitx tkun tista' zzomm lill-minuri, l-attrici kienet tohodha maghha x-xoghol flok kienet tohodha off. L-intimat jinsisti illi ghalkemm kien hemm drabi fejn il-minuri kienet tkun primarjament mal-omm, kien hemm drabi ukoll fejn il-minuri kienu jiehdu hsiebha omm l-intimat u z-zija tieghu dan minhabba x-xoghol tal-attrici.

Mistoqsi fuq ix-xoghol tieghu, l-intimat jixhed illi huwa xufier u li qabel il-Covid huwa ukoll kien jahdem ta' xufier. Jispjega illi huwa jibda fis-sebgha u jahdem sla-erbgha imma ghamel arrangement ma' l-imghallem tieghu biex jidhol fit-tmienja u li dan l-arrangament ghamlu mill-bidu net. Jichad illi huwa jiehu lill-minuri filghodu kmieni ghand iz-zija tieghu. Ghar-rigward il-homework, ix-xhud jispjega illi ikun hemm drabi fejn il-homework tilhaq tlestih sakemm tkun ghadha ma' Romina u gieli kien hemm drabi fejn tlesta ukoll mal-omm waqt il hin taghha tal-access u meta ma tilhaqx tlesti tlestih mieghu.

Romina Farrugia in kontro-ezami nhar il-15 ta' Jannar 2021, tikkonferma illi hija z-zija tal-intimat u li ghandha tifel tampar il-minuri li anke qeghdin fl-istess klassi. Ix-xhud tixhed

illi hija kienet spiss tiltaqgha mal-attrici. Ix-xhud tirrileva illi meta il-partijiet kienu ghadhom flimkien, hija ma kienet tara xej hazin fl-attrici u li anke kienu hbieb. Tikkonferma illi meta t-tfal bdew l-iskola, l-attrici kienet tahdem f'restaurant f'Marsaxlokk u li filfatt l-attrici kienet anke tahdem filghodu. Konfrontata li effettivament l-attrici kienet tahdem filghodu l-gurnata tal-Hadd biss, ix-xhud tirrileva illi ma kinitx tahdem filghodu kuljum u li gieli dahlitha l-attrici l-iskola lill-minuri. Mistoqsija fix-xhin l-intimat igib lill-minuri, tispjega illi huwa jgib lill-minuri bejn is-sebgha u nofs u t-tmienja, imbaghad jigi ghaliha x'hin jispicca mix-xoghol xi tlieta u nofs jew l-erbgha. Rigward homework, tixhed illi l-minuri tibdih maghha u tkompli ma' missierha imma gieli tilhaq tlestih u gieli anke haditu ghand ommha ukoll. Mistoqsija dwar ix-xoghol tal-intimat, tispjega illi huwa ghadu fil-*construction* u li hu jwassal lill-minuri u jibqa' sejjer ix-xoghol. Konfrontata bis-suggeriment illi fil-c*onstruction* jibda xoghol hafna iktar kmieni u li t-tifla jgibha fid-dlam, tinnega u tixhed illi l-minuri tkun mqajma, u lesta bl-uniformi bil-lunch b'kollox u li hi kemm taqbad u twassalhom.

JM in kontro-ezami nhar il-25 ta' Marzu 2021, *(vide fol 180)* tikkonferma illi hija issa ha taghlaq tlett snin mal-intimat u li hija giet introdotta lit-tifla b'mod gradwali u li bejn wiehed u iehor hija bdiet tigi introdotta lill-minuri wara sitt xhur. Ix-xhud tikkonferma illi normalment fit-8:30pm hija tkun ghadha ghand l-intimat alavolja hija ma tghix mieghu. Tikkoncedi illi hija tkun hafna hemmhekk u anke taghmel il-facendi tad-dar u filfatt uliedha jkunu maghha id-dar tal-intimat. Ix-xhud ghal darba ohra tikkonferma illi hija tghix il-Belt u l-intimat jghix il-Birgu u li huma hadu din id-decisjoni biex it-tfal taghhom ikollhom l-ispazji taghhom u li effettivament meta jsirilha l-hin, hija tmur tingabar fid-dar taghha ma' uliedha.

Ikkonsidrat:

Illi huwa ritenut fil-gurisprudenza taghna li f'sitwazzjonijiet bhal dawn ghandu jipprevali fuq kollox ***l-aqwa interess tal-minuri.*** [1] Fil-kawza ***Jennifer Portelli pro.et noe. vs. John Portelli***[2] intqal:

> ***Jinghad illi l-kura tat-tfal komuni [tal-mizzewgin], sew fil-ligi antika u sew fil-ligi vigenti, kif ukoll fil-gurisprudenza estera u f'dik lokali hija regolata mill-principju tal-aqwa utilita' u l-akbar vantagg ghall-interess tal-istess tfal li c-cirkustanzi tal-kaz u l-koefficjenti tal-fatti partikulari tal-mument ikunu***

[1] Enfazi tal-Qorti.

[2] Deciza 25/06/2003 mill-Prim Awla tal-Qorti Civili Ċitazz Numru: 2668/1996/2RCP.

jissuggerixxu. Illi in konsegwenza, ir-regola sovrana fuq enuncjata ghandha tipprevali dwar il-kustodja u l-edukazzjoni tat-tfal komuni tal-mizzewgin sew meta l-jisseparaw ruhhom ġudizzjarjament, sew meta jiġu biex jisseparaw konsenswalment.

Fis-sentenza fl-ismijiet ***Maria Dolores sive Doris Scicluna vs Anthony Scicluna*** deciza mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fis-27 ta' Novembru 2003 intqal illi:

"apparti l-ħsieb ta' ordni morali u dak ta' ordni legali, li għandhom setgħa fil-materja ta' kura u kustodja tat-tfal in ġenerali, il-prinċipju dominanti 'in subjecta materia', li jiddetermina normalment u ġeneralment il-kwistjonijiet bħal din insorta f'dina l-kawża, huwa dak tal-aktar utilita' u dak tal-aqwa vantaġġ u nteress tal-istess minuri fl- isfond taċ-ċirkostanzi personali u 'de facto' li jkunu jirriżultaw mill-provi tal-każ li jrid jiġi riżolut..."

Illi fil-kawża fl-ismijiet ***Susan Ellen Lawless vs. Il Reverendo George Lawless*[3]*,*** il-Qorti kienet qalet illi:

La cura ed educazione dei figli, nel caso che la moglie non continua ad abitara col marito, deve essere commessa ed affidata a colui frai u conjugi che si rinconoscera piu atto ed idoneo a curarli ed educarli, avuto riguardo alla lora eta' ed a tutte le circostanza del caso sotto quei provvedimenti che si reputino spedienti pel vantaggio di tali figli.

Illi l-Qorti ghaldaqstant ghandha s-setgha illi jekk ikun fl-ahjar interess tal-minuri, tafda wiehed biss mill-genituri bil-kura u l-kustodja tal-minuri u dana ai termini tal-Artiklu 56 tal-Kodici Civili.[4] Illi kif kellha l-okkazjoni ttenni din il-Qorti diversi drabi, l-interess tal-minuri huwa iprem mid-drittijiet tal-genituri. Illi fid-decisjoni ta' din il-Qorti diversament presedita fis-sentenza fl-ismijiet: ***Frances Farrugia vs. Duncan Caruana***, deċiża fil-31 ta' Mejju 2017:[5]

Il-Qorti tirrileva illi filwaqt li dejjem taghti piz ghad-dritijiet tal-genituri, l-interess supreme li zzomm quddiemha huwa dejjem dak tal-minuri kif anke mghallma mill-gurisprudenza kostanti taghna hawn 'il fuq iccitata.

[3] Deciza mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fil- 8 ta'Dicembru 1858.
[4] Kap 16 tal-Ligijiet ta' Malta.
[5] Vide Rikors Ġuramentat 268/11AL.

In tema legali ssir referenza ghall-kawza fl-ismijiet: ***Cedric Caruana vs Nicolette Mifsud***[6] fejn il-Qorti enfasizzat li fejn jidhlu l-minuri:

> ***'huwa ta' applikazzjoni assoluta l-Artiklu 149 tal-Kap 16 li jaghti poter lill-Qorti taghti kwalsiasi ordni fl-interess suprem tal-minuri. Fil-fehma tal-Qorti, l-Artiklu 149 tal-Kap 16 jaghmilha cara illi fejn jikkoncerna l-interess suprem tal-minuri, idejn il-Qorti m'hiex imxekla b'regoli stretti ta' procedura… fejn jidhlu d-drittijiet u l-interess suprem tal-minuri il-Qrati taghna ghandhom diskrezzjoni wiesgha hafna…. Addirittura l-Qorti tal-Familja ghandha s-setgha li tiehu kull provvediment fl-ahjar interess tal-minuri.'***[7]

Fi kliem il-Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet: ***L Darmanin vs Annalise Cassar***:[8]

> *"…….meta tigi biex tiddeciedi dwar kura u kustodja ta' minuru, il-Qorti ma ghandhiex* ***tkun iddettata u kondizzjonata mil-meriti u dimeriti tal-partijiet 'ut sic' izda biss x'inhu l-ahhjar interess tal-minuri".***[9]

Din il-Qorti taghmel referenza ghall-pronunzjament tal-Qorti tal-Appell (Sede Superjuri) fid-decizjoni tagħha tal-25 ta' Novembru 1998 fl-ismijiet: ***Sylvia Melfi vs. Philip Vassallo*** irriteniet li:

> ***In this case the Court must seek to do what is in the sole interest of the minor child in its decision whether the care and custody of the child should be given to one parent or the other the Court must solely be guided by what is most beneficial to the child [...] The Court should at all times seek the best interests of the child irrespective of the allegation, true or false, made against each other by the parties. Such allegations often serve to distance oneself from the truth and serve to render almost impossible the search of the Court for the truth. This is why it is the duty of the court to always look for the interests of the child. Exaggerated controversies between the parties often make one wonder how much the parents have at heart the interest of their children. Sometimes parents are only interested***

[6] Deciza mill-Qorti tal-Appell nhar l- 4/3/2014.
[7] Vide A sive BC vs D sive EC deciza 30/6/2015 u Joseph Micallef vs Lesya Micallef deciza 14/12/2018.
[8] Deciza mill-Qorti talAppell fil-31 ta' Ottubru 2014.
[9] Enfazi tal-Qorti.

at getting at each other and all they want is to pay back the other party through their minor child.

Illi din il-Qorti taghmel taghha b'mod partikolari l-insenjament tal-Qorti tal-Appell fil-kawza fl-ismijiet: ***Miriam Cauchi vs Francis Cauchi*** deciza fit-3 ta' Ottubru 2008 fejn gie korrettement osservat illi:

"Din il-Qorti tibda biex taghmilha cara li, fejn jidhlu minuri, m'hemmx dritt ghall-access, izda obbligu tal-genituri li t-tnejn jikkontribwixxu ghall-izvilupp tal-minuri li,ghal dan il-ghan, jehtigilha jkollha kuntatt ma' ommha u anke ma' missierha. Kwindi lil min jigi fdat bil-kura tal-minuri u kif jigi provdut l-access jiddependi mill-htigijiet tat-tifla u mhux mill-interess tal-genituri.[10] Huma l-genituri li jridu jakkomodaw lit-tfal, u mhux viceversa. L-importanti hu l-istabilita' emozzjonali tat-tifla, u li din jkollha kuntatt mal-genituri taghha bl-anqas disturb possibbli."

Ikkonsidrat:

Illi dan huwa digriet wara talba tal-attrici permess tar-rikors b'urgenza datat 8 ta' Frar 2019 fejn qeghda titlob lil din il-Qorti tordna illi *pendente lite*, l-minuri tmur tghix mal-omm, b'dana illi r-residenza primarja tal-minuri ma tibqax aktar mal-missier, b'access favur l-intimat missier jew illi subordinarjament u minghajr pregudizzju, jekk kemm il-darba din l-Onorabbli Qorti jidhrilha li dan ma huwiex l-aktar arrangament idoneu, titnehha s-supervisjoni tal-access tal-omm , filwaqt li takkorda zieda fl-access ghall-minuri mal-omm.

Illi jirrizulta illil-partijiet kellhom relazzjoni intimat u li minn din ir-relazzjoni twieldet il-minuri SO li llum ghandha circa ghaxar (10) snin. Illi fil-prezent il-minuri tirrisjedi mal-missier filwaqt li l-omm ghandha access favur l-istess minuri.

Il-Qorti tal-Familja spiss tigi adita sabiex pendenti kawzi ta' separazzjoni personali jew pendenti kawzi dwar kura u kustodja ta' minuri taghti provvedimenti *pendente lite*, liema digrieti huma mizuri temporanji u jistgħu fil-kors tal-kawża jiġu varjati jew addirittura revokati mill-istess Qorti li tkun ippronunzjathom jekk iċ-ċirkostanzi u l-interess tal-minuri hekk jitolbu. Illi hemm diversi fatturi li l-Qorti trid tieħu kont taghhom f'sitwazzjonijiet bhal dik

[10] Enfazi tal-Qorti.

odjerna.

Illi l-Qorti hija rinfacciata b'zewg versjonijiet totalment opposti. In materja legali, gie rilevat mill-Qrati domestici illi:

> ***Mhux kwalunkwe tip ta' konflitt ghandu jhalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessita` li minhabba fih ma tkunx tista' tiddeciedi b'kuxjenza kwieta u jkollha taqa' fuq ir-regola "in dubio pro reo". Madanakollu "l-Qorti … ghandha tezimina bl-ikbar reqqa jekk xi wahda mill-versjonijiet, fid-dawl tassoliti kriterji ta' kredibbilta' u specjalment dawk tal konsistenza u versosimiljanza, ghandhiex teskludi lill ohra, anke jekk fuq bilanc tal-probabbilta' u preponderanza tal-provi, ghax dawn, f'kawzi civili, huma generalment sufficjenti ghall-konvinciment tal-gudikant. Illi l-Qorti tkompli tghid li fin-nuqqas ta' korroborazzjoni tal-verzjoni tal-attur ghandha tigi applikata l-massima actore non probante reus absolvitur.***[11]

Illi ta` l-istess portata hija s-sentenza li tat il-Qorti ta` l-Appell Inferjuri fis- 6 ta` Dicembru 2011 fil-kawza ***"Dhalia Investments Limited (C1604) vs Gloria Pont"*** fejn inghad:

> ***Huwa pacifiku f'materja ta' konflitt ta' versjonijiet illi l-Qorti kellha tkun gwidata minn zewg principji fl-evalwazzjoni tal-provi quddiemha: li taghraf tislet minn dawn il-provi korroborazzjoni li tista' tikkonforta xi wahda miz-zewg verzjonijiet bhala li tkun aktar kredibbli u attendibbli minn ohra; u fin-nuqqas, li tigi applikata l-massima actore non probante reus absolvitur. Fi kliem iehor il-Qorti ghandha tezamina jekk xi wahda miz-zewg verzjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibbilta` u specjalment dawk talkonsistenza u verosimiljanza, ghandhiex teskludi lill-ohra, anke fuq il-bilanc tal-probabiltajiet u tal-preponderanza tal-provi, ghax dawn, f'kawzi civili, huma generalment sufficjenti ghall-konvinciment tal-gudikant.***[12]

Ghar-rigward, il-Qorti tal-Appell, fis-sentenza fl-ismijiet ***Middle Sea Insurance p.l.c. noe vs. Victor Sammut*** irreteniet illi:

> ***F'każ ta' konflittwalità l-Qorti trid tadopera aktar attenzjoni biex proprju taċċerta ruħha jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet possibbli għandhiex teskludi lill-oħra,***

[11] Brigitte Vella pro et noe vs Richard Vella nhar il- 5 ta' Ottubru 2001:
[12] Maria Xuereb et vs Clement Gauci et (A.I.C. (P.S.) 24 ta' Marzu 2004)

> ***anke fuq l-bilanċ tal-probabilitajiet, tal-preponderanza u tal verosimiljanza tal-provi." Għalhekk fil-konflitt ta' versjonijiet li jesisti f'din ilkawża għandu jiġi esaminat liema waħda mit-teżijiet konfiliġġenti hi l-aktar attendibbli. Għandu jiġi esaminat jekk xi waħda mill-versjonijiet hi sostnuta millprovi prodotti. Jekk jesistu tali provi konsegwentement ikun hemm sostenn qawwi u definittiv lil xi waħda mill-verżjonijiet li allura jista jingħad li hi korroborata. Għandu jiġi esaminat ukoll jekk jesistix xi fatt li jwassal għallkonklużjoni liema verżjoni tirrispekkja r-realtà tal-fatti, u kwindi għandha tiġi ċċettata bħala dik veritiera u attendibbli.***

Illi din il-Qorti wara li regghet rat: l-atti kollha tal-proceduri odjerni; dawk tal-medjazzjoni li b'ordni tal-istess Qorti jinsabu allegati mal-atti tal-proceduri odjerni; ir-rapport tal-Avukati tat-tfal fl-atti tal-medjazzjoni; ir-rapporti tal-Haddiema Socjali inkarigati mill-kaz u ix-xhieda *viva voce* tal-istess; id-digrieti taghha li permezz taghhom giet varjata l-modalita' tal-access bejn il-minuri u l-attrici omm; tqis illi din il-Qorti bhala l-Qorti tal-Familja, hija fid-dover illi tikkunsidra u tiddetermina l-ewwel u qabel kollox dak li huwa fl-ahjar interess tal-minuri u dan irrispettivament minn dak li jixtieq il-genitur.

Il-Qorti ttenni illi hija ser tiddisponi mit-talbiet odjerni billi ggib quddiem ghajnejha unikament l-ahjar interess tal-minuri bint il-partijiet. Il-Qorti tosserva illi tul il-mori, il-professjonisti filwaqt li dejjem kienu inekviwoci fuq il-fatt li l-minuri ghandha relazzjoni tajba kemm mal-missier u kemm mal-omm, indipendentement mill-fatt li jista' jkun li kien hemm pressjoni da parti tat-tnejn sabiex il-minuri tghid certu affarijiet fuq il-partners rispettivi tal-genituri taghha, il-professjonisti kienu wkoll relattivament cari fuq il-fatt li l-minuri ghandha riluttanza kbira li tkun tul ta' hin fil-presenza tal-partner tal-omm. Illi filwaqt li certu haddiema socjali osservaw li l-minuri kienet komda tkellem lill-partner tal-omm fuq *video call,* jidher li l-minuri mhiex komda li effettivament tqum u torqod fil-presenza tal-istess, b'dana illi ulterjorment waqt l-access ma' ommha, l-attenzjoni t'ommha tkun divisa bejnha u bejn il-partner taghha.

Illi kif rilevat minn din il-Qorti fid-digriet taghha tal-25 ta' Frar 2021, mhuwiex fl-ahjar interess tal-minuri li qeghda fl-eta' tant kritika tal-addolexxenza illi jkollha *sleepovers* fir-residenza tal-attrici, fliema residenza jidher li qieghed jigi akkomodat il-partner tar-rikorrenti u possibbilment anke uliedu. Illi filwaqt li hija l-fehma ta' din il-Qorti illi l-access tal-attrici versu bintha ghandu jkompli jigi ezercitat skond l-ahhar digrieti ta' din il-Qorti, fic-cirkostanzi ma tqisx illi jkun prudenti li, gialadarba il-presenza tal-partner tal-attrici hija wahda fissa u kostanti fir-residenza tal-omm, tordna li r-residenza primarja tal-minuri ghandha tkun mal-

omm. Illi din il-Qorti terga' taghmilha cara illi l**-access ghandu jibqa' jsir fl-assenza** ta' terzi persuni li m'humiex membri tal-familja tal-attrici.

Ghal dawn il-motivi, u wara li din il-Qorti qieset bir-reqqa l-atti kollha, din il-Qorti tiddisponi mir-rikors tal-attrici tat- 8 ta' Frar 2019 u mir-risposta tal-intimat billi p*endente lite*:

1. **Tichad l-ewwel talba hekk kif dedotta fir-rikors imsemmi, b'dana illi r-residenza primarja tal-minuri ghandha tibqa tkun ma' missierha l-intimat;**
2. **Tordna illi l-access tal-attrici omm versu l-minuri ghandu jibqa jigi ezercitat skond dak ordnat fid-digrieti precedenti ta' din il-Qorti kif preseduta.**

Moqrija

Mhallef Jacqueline Padovani Grima LL.D. LL.M. (IMLI)

Lorraine Dalli
Deputat Registratur